

SAOPĆENJE ZA ŠTAMPU

Objavljeno u ponedjeljak, 10. novembra 2003.

- 14 strana -

Dom za ljudska prava uručuje 9 odluka o prihvatljivosti i meritumu, 2 odluke o preispitivanju i 1 odluku o daljim pravnim lijekovima

U petak, 7. novembra 2003. godine u 9:00 sati u sali Kantonalnog suda, Šenoina br. 1, Sarajevo, Dom za ljudska prava za Bosnu i Hercegovinu uručio je 9 odluka o prihvatljivosti i meritumu, 2 dvije odluke o preispitivanju i jednu odluku o daljim pravnim lijekovima u sljedećim predmetima:

1. CH/02/12470 Nedjeljko OBRADOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine
2. CH/03/13051 S.S. protiv Republike Srpske
3. CH/98/377 i dr. Nenad ĐURKOVIĆ i dr. protiv Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske
4. CH/01/8110 D.R. protiv Republike Srpske (odluka o daljim pravnim lijekovima)
5. CH/01/8112 i dr. N.V. i dr. protiv Republike Srpske
6. CH/00/4861 Milivoje BULATOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine (odluka o preispitivanju)
7. CH/01/8569, CH/02/9611, CH/02/9613, CH/02/9614, CH/02/11195 i CH/02/11391 Selima PAŠOVIĆ, S.N., Z.M., H.P., Zada NIKŠIĆ i Ibrahim BURIĆ protiv Republike Srpske
8. CH/02/10074 Ljiljana, Anka, Lazar i Nataša POPOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine
9. CH/01/7912 i CH/01/7913 Adem LANDŽO i Jusuf POTUR protiv Federacije Bosne i Hercegovine
10. CH/97/57 Ferid HALILOVIĆ protiv Republike Srpske (odluka o preispitivanju)
11. CH/00/3574 Dušanka TASOVAC protiv Federacije Bosne i Hercegovine
12. CH/98/835 Hamdo SULJOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine

CH/02/12470 Nedjeljko OBRADOVIĆ protiv Bosne i Hercegovine i Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Podnositelj prijave je bio pomoćnik ministra obrane i generalmajor Vojske Federacije BiH. U travnju 2001. godine, Vlada Federacije je razriješila podnositelja prijave dužnosti pomoćnika ministra obrane. Kratko nakon toga, ministar obrane Federacije BiH je informirao Komandanta stabilizacijskih snaga (u daljem tekstu: COMSFOR) da ima namjeru razriješiti dužnosti podnositelja prijave, te zatražio njegovo odobrenje. Dopisom bez naznačenog datuma COMSFOR je dao svoje odobrenje.

Članak 19.9A Izbornog zakona zabranjuje vojnim časnicima da se kandidiraju na izborima, da obnašaju mandat na koji su izabrani ili da obnašaju dužnost na koju su imenovani, ako su razriješeni službe sukladno Poglavlju 14 Uputstva stranama.

U svibnju 2002. godine, podnositelj prijave je podnio svoju prijavu Izbornom povjerenstvu zato što se na općim izborima u oktobru 2002. godine namjeravao kandidirati za Dom zastupnika Federacije. Izorno povjerenstvo je odbilo prijavu podnositelja prijave zato što je bio smijenjen odlukom COMSFOR-a, i radi toga bio obuhvaćen člankom 19.9A Izbornog zakona. Podnositelj prijave je izjavio žalbu Sudu Bosne i Hercegovine protiv odluke Izbornog povjerenstva. Sud Bosne i Hercegovine je

odbio žalbu podnositelja prijave, te potvrdio da je Izorno povjerenstvo pravilno primijenilo članak 19.9A Izbornog zakona, zato što je podnositelj prijave bio razriješen dužnosti odlukom COMSFOR-a.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnositelj prijave navodi povredu svog prava na učešće u postupku zato što nikada nije primio nijednu odluku o razrješenju dužnosti. Ovi navodi pokreću pitanja prema člancima 6 i 13 Europske konvencije o ljudskim pravima.

Takođe, podnositelj prijave navodi povredu članka 25(b) Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima u svezi sa diskriminacijom, zato što mu je Izorno povjerenstvo zabranilo kandidiranje na općim izborima u Bosni i Hercegovini 2002. godine. Čini se i da prijava pokreće pitanja u pogledu članka 3 Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju (pravo na slobodne izbore).

Zaključci Doma

Dom je proglasio prihvatljivim dio prijave koji se odnosi na nemogućnost podnositelja prijave da se kandidira na općim izborima u listopadu 2002. godine, prema članku 3 Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju, zbog primjene članka 19.9A Izbornog zakona, a u odnosu na Bosnu i Hercegovinu kao tuženu Stranu. Ostatak žalbenih navoda podnositelja prijave je proglašen neprihvatljivim.

Dom je utvrdio da članak 19.9A Izbornog zakona, čiji je cilj da osigura da svi javni dužnosnici podržavaju Dejtonski mirovni sporazum za Bosnu i Hercegovinu, teži legitimnom cilju, te da su iz istog razloga upotrijebljena sredstva proporcionalna cilju kojem se teži.

Dom je zatim ocijenio pravičnost, objektivnost i proceduralne zaštite koje je podnositelj prijave imao u postupku kojim mu je zabranjeno kandidiranje na izborima.

Dom je podsjetio da su Izorno povjerenstvo i Sud Bosne i Hercegovine, po žalbi, uskratili njegovo pravo zaštićeno člankom 3 Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju, oslonivši se na odluku koju je donio COMSFOR, a čije stvarno postojanje ostaje tajna. To jeste, čini se da nisu bili u posjedu takve odluke COMSFOR-a. U pogledu ovoga, Dom je zaključio da je način na koji su se Izorno povjerenstvo i Sud Bosne i Hercegovine oslonili na takvu odluku, iako nisu imali kopiju takve odluke, u suprotnosti sa svim idejama o očekivanoj pravičnosti postupka.

Takođe, Izorno povjerenstvo je odbilo žalbu podnositelja prijave zato što nije mogao dostaviti odluke da bi potkrijepio svoje žalbene navode, dok je Sud Bosne i Hercegovine, po žalbi, izjavio da se odluke COMSFOR-a o razrješenju vojnih časnika nikada ne šalju razriješenim osobama. Dom je zapazio ove kontradikcije i utvrdio da je podnositelj prijave bio spriječen da se njegov predmet razmatra pred Izbornim povjerenstvom i Sudom Bosne i Hercegovine.

Uz to, članak 19.9A Izbornog zakona traži da se vojni časnici razriješe službe sukladno Poglavlju 14 Uputstva stranama, koje određuje konkretne načine na koje vojni časnik može biti smijenjen. Međutim, Dom je utvrdio da nije jasno koja je odredba bila osnov za razrješenje podnositelja prijave, što je doprinijelo nedostatku pravne sigurnosti.

Radi toga je Dom utvrdio da je postupku, kojim je podnositelju prijave uskraćeno pravo kandidiranja na izborima, u potpunosti nedostajala pravičnost i pravna sigurnost. Dom je utvrdio da je na taj način Bosna i Hercegovina povrijedila pravo podnositelja prijave da se kandidira na izborima, kako je zagantirano člankom 3 Protokola br. 1 uz Europsku konvenciju.

Pravni lijekovi

Dom je, utvrdivši da povreda članka 3 Protokola br. 1 proizilazi iz odluke Izbornog povjerenstva i odluke Suda Bosne i Hercegovine, naredio Bosni i Hercegovini da poduzme sve potrebne korake da se ove dvije odluke ponište. Uz to, kao priznanje za moralnu štetu koju je pretrpio podnositelj prijave zbog nemogućnosti učešća na općim izborima 2002. godine, Dom je naredio Bosni i Hercegovini da ovu odluku objavi u Službenom glasniku te da, kao priznanje za osjećaj nepravde koju je pretrpio, isplati podnositelju prijave iznos od 5.000 KM. Obzirom na pravne troškove podnositelja prijave u postupku pred Domom, Dom je dosudio novčanu naknadu u iznosu od 2.000 KM za troškove postupka.

CH/03/13051 S.S. protiv Republike Srpske

Činjenice

Dana 6. septembra 1997. godine, dr. Dragomir Kerović, tadašnji aktivni srpski član Predstavničkog doma Bosne i Hercegovine i ljekar iz Lopara, zajedno s tri saučesnika oteo je podnosioca prijave, raseljeno lice i ženu s kojom je imao intimne odnose, i nad njom izvršio prisilni prekid trudnoće, čime je izazvao da ona u sedmom mjesecu trudnoće porodi mrtvorodeni ženski fetus.

Protiv dr. Kerovića i ostalih podignuta je krivična prijava 28. oktobra 1997. godine. Usljed mnoštva procesnih kašnjenja i obrasca opstrukcije od strane okrivljenih, Osnovni sud u Bijeljini nije donio presudu u predmetu sve do 27. decembra 2001. godine. U toj presudi, zaključio je da su okrivljeni krivi za otmicu i/ili prisilni prekid trudnoće podnosioca prijave. Dana 20. juna 2002. godine, Okružni sud u Bijeljini potvrdio je prvostepenu presudu. No, 4. novembra 2002. godine, Vrhovni sud Republike Srpske (u daljem tekstu: Vrhovni sud), odlučujući po zahtjevu za vanredno preispitivanje presude, ukinuo je presude i vratio kompletan predmet Osnovnom sudu u Bijeljini na ponovni krivični postupak. Konkretno, Vrhovni sud je utvrdio da s obzirom da je dr. Kerović bolovao od depresije od 1993. godine, Osnovni sud je trebao naložiti vještačenje o njegovoj uračunljivosti u vrijeme činjenja krivičnog djela. Ni Osnovni niti Okružni sud nisu smatrali da je to vještačenje potrebno jer nijedan od tih sudova nije smatrao da postoji razlog za sumnju u uračunljivost dr. Kerovića prilikom vršenja tih krivičnih djela. Ponovni krivični postupak pred Osnovnim sudom u Bijeljini je u toku do današnjeg dana, a dr. Kerović je još uvijek na slobodi.

Navodne povrede ljudskih prava

Kao žrtva zločina, podnosilac prijave navodi povredu člana 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima jer Republika Srpska nije ispunila svoju obavezu da obezbijedi i zaštiti njeno pravo na privatni i porodični život, naročito usljed izuzetno dugog krivičnog postupka protiv počinitelaca krivičnog djela nad njom. Dom je smatrao da ovi navodi postavljaju i pitanja po članu 3 Konvencije koji zabranjuje nehumano i ponižavajuće postupanje.

Podnosilac prijave takođe navodi povredu člana 6 Konvencije jer je postupak u krivičnom predmetu trajao neuobičajeno dugo, te je time odgođeno odlučivanje o njenom imovinsko-pravnom zahtjevu. Razlozi za ovo su način na koji je Republika Srpska vodila krivični postupak kao i opstrukcije okrivljenih s ciljem da se postupak odgodi na neodređeno vrijeme.

Zaključci Doma

U pogledu dužine postupka, Dom je zapazio da je imovinsko-pravni zahtjev podnosioca prijave za naknadu štete koju je pretrpjela usljed činjenja zločina nad njom u postupku od 9. septembra 1998. godine, i o njemu još nije odlučeno. U pravnom sistemu Republike Srpske, imovinsko-pravni zahtjev podnosioca prijave kao oštećene stane djelimično zavisi od ishoda i provođenja krivičnog postupka protiv počinitelaca zločina nad njom. U Bosni i Hercegovini je redovna praksa da sudovi zaključe krivični postupak prije nego što odluče o imovinsko-pravnom zahtjevu oštećene strane.

Dom je zapazio da kašnjenja u dužini postupka spadaju u dvije kategorije: kašnjenja koja se mogu pripisati okrivljenima i kašnjenja ili nepravilnosti koje se mogu pripisati Republici Srpskoj. Pravosudni organi Republike Srpske tolerisali su značajno opstruktivno ponašanje okrivljenih, pogotovo dr. Kerovića, a da nisu preduzeli nikakve radnje ili mjere da na neki drugi način obezbijede njegovo prisustvo i saradnju u postupku. Prema tome, preovlađujući utisak jeste da je došlo do pretjeranog kašnjenja. Dom je zaključio da se takav produžen period kašnjenja ne može smatrati razumnim i njime je prekršeno pravo podnosioca prijave na raspravu u razumnom roku za odlučivanje o njenom imovinsko-pravnom zahtjevu, što je zagarantovano članom 6 stav 1 Konvencije.

U pogledu pozitivnih obaveza Republike Srpske da obezbijedi poštivanje privatnog i porodičnog života podnosioca prijave, Dom napominje da pravosudni organi Republike Srpske šest godina nisu bili u stanju da efikasno krivično gone dr. Kerovića i njegove saučesnike u krivičnim djelima otmice i prisilnog prekida trudnoće koja su počinjena nad podnosiocem prijave i njenim nerođenim djetetom. Osnovni sud nije preduzeo dovoljno radnji kojima bi prinudio dr. Kerovića i njegovog branioca da prisustvuju postupku ili se suprotstavio njegovom opstrukcionizmu na neki drugi način kako bi

obezbjedio da postupci teku brzo, držeći time podnosioca prijave u strahu cijelo to vrijeme. Štaviše, pitanja procesne sposobnosti dr. Kerovića da prisustvuje i prati suđenje i pitanje njegove uračunljivosti u vrijeme činjenja krivičnog djela nedozvoljeno su zakomplikovali postupak. Ovaj predmet naglašava manjak jasnoće i standarda u relevantnom zakonu koji otvara značajne mogućnosti za procesne manipulacije. Pritom, on često ima za posljedicu produžen žalbeni i ponovni postupak koji narušava pravnu izvjesnost.

Procjenjujući da li je Republika Srpska postigla pravičnu ravnotežu između opšteg interesa i interesa podnosioca prijave, Dom je zapazio da su značajne mjere preduzete kako bi se uopšteno razmotrili interesi okrivljenih i sudova, iako izgleda da nikakve mjere nisu preduzete kako bi se zaštitili interesi podnosioca prijave, koja je žrtva krivičnog djela i oštećena strana. Ovo je tako usprkos očiglednoj ranjivosti podnosioca prijave kao raseljenog lica i žrtve zločina, što joj daje pravo na uvećanu, a ne umanjenu zaštitu organa vlasti. Dom je radi toga zaključio da je pravo podnosioca prijave na privatni i porodični život nesrazmjerno prekršeno time što pravosuđe Republike Srpske nije stvarno i djelotvorno okončalo predmetni krivični postupak protiv počinilaca zločina nad njom.

U pogledu pozitivne obaveze Republike Srpske za zaštitu podnosioca prijave od zlostavljanja, Dom je podsjetio da ranjivi pojedinci naročito imaju pravo na državnu zaštitu, u vidu efikasnog odvracanja od takvih ozbiljnih kršenja ličnog integriteta. Iako zakoni Republike Srpske na prikladan način kažnjavaju krivična djela otmice i prisilnog prekida trudnoće, krivično gonjenje dr. Kerovića i njegovih saučesnika nije bilo ni stvarno i djelotvorno. Konačni zbir postupaka Republike Srpske u odnosu na tolerisanje takvog ponašanja dr. Kerovića u krivičnom postupku jeste potvrda da političari visokog ranga mogu nekažnjeno činiti krivična djela nad ranjivim članovima društva. Oni mogu nastaviti s obavljanjem izabranog poziva, odbijati da sarađuju pri krivičnom gonjenju, i izbjegavati pritvor i kaznu ako ne stalno, onda bar u dužem periodu. Ovo nije vrsta "efikasnog odvracanja" koja se zahtijeva od Republike Srpske u odgovoru na takva gnusna krivična djela. Republika Srpska radi toga nije zadovoljila svoje pozitivne obaveze da podnosiocu prijave obezbijedi zaštitu od zlostavljanja.

Pravni lijekovi

Kao pravne lijekove za povrede ljudskih prava, Dom je naredio Republici Srpskoj da obezbijedi da nadležni sudovi brzo i efikasno donesu pravosnažnu odluku o meritumu u tekućem krivičnom postupku, najkasnije do 8. jula 2004. godine, u potpunosti poštujući ljudska prava podnosioca prijave i nastojeći da joj pruže najveću moguću zaštitu raspoloživu po domaćem zakonu kao i uz poštivanje svih svojih obaveza po Konvenciji. Osim toga, nadležni sudovi Republike Srpske će brzo odlučiti o imovinsko-pravnom zahtjevu podnosioca prijave, a najkasnije u roku od 3 mjeseca od datuma kada presuda domaćih sudova u krivičnom postupku postane pravosnažna. Na kraju, kao pravni lijek za nepravdu, kao i zlostavljanje i nepoštovanje kojem je podnosilac prijave bila podvrgnuta, Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave, do 8. decembra 2003. godine, isplati iznos od 10.000 KM, na ime naknade za nematerijalnu štetu.

CH/98/377, CH/98/410, CH/98/416, CH/98/417, CH/98/418, CH/98/422, CH/98/427, CH/98/428, CH/98/429, CH/98/431, CH/98/435, CH/98/446, CH/98/447, CH/98/448, CH/98/449, CH/98/472, CH/98/473, CH/98/498, CH/98/584, CH/98/585, CH/98/622, CH/98/626, CH/98/784, CH/98/785, CH/98/1084, CH/98/1092, CH/98/1305, CH/99/1729, CH/99/2025, CH/99/2207, CH/99/2215, CH/99/2682, CH/99/2998, CH/00/4801, CH/00/4832, CH/00/5105, i CH/01/7301 Nenad ĐURKOVIĆ i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske

Činjenice

Podnosioci prijava su državljani Bosne i Hercegovine i imaoći "starih" deviznih štednih računa. Prije raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (u daljem tekstu: SFRJ), oni su polagali devize kod poslovnih banaka u toj zemlji. Zbog rastuće nestašice takvih valuta i drugih ekonomskih problema podizanje novca sa ovih "starih" deviznih štednih računa bilo je strogo ograničeno zakonima koji su doneseni tokom 1980-tih i početkom 1990-tih godina. Poslije oružanog sukoba u Bosni i Hercegovini, svi zahtjevi podnosilaca prijava za podizanje novca sa njihovih deviznih štednih računa su

odbijeni, bilo bez navedenih razloga, bilo uz pozivanje na zakone koje je donijela SFRJ, Republika Bosna i Hercegovina, ili Federacija Bosne i Hercegovine.

Svi podnosioci prijava imaju račune stare devizne štednje u filijalama banaka koje se nalaze na teritoriji današnje Federacije Bosne i Hercegovine i nisu u mogućnosti da dobiju novac s ovih računa. Jedan od podnosilaca prijava, Dragan Prečanica (predmet br. CH/98/1084), dobio je dvije sudske presude u svoju korist, kojima je bankama naređeno da mu isplate cjelokupnu uštedevinu plus kamate.

U odluci *Poropat i drugi* (CH/97/48 i drugi, uručena 9. juna 2000.), Dom je utvrdio da su tužene Strane prekršile imovinska prava imalaca stare devizne štednje prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, i naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da izmijeni program privatizacije kako bi se uspostavila pravična ravnoteža između opšteg interesa i zaštite imovinskih prava imalaca računa stare devizne štednje.

Od 2. novembra 2000. do 8. februara 2002. godine Federacija je dopunila razne odredbe Zakona o potraživanjima građana u pokušaju da izvrši naredbu Doma iz odluke *Poropat i drugi*. U tom periodu, Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine je 8. januara 2001. godine utvrdio da članovi 3., 7., 11. i 18. Zakona o potraživanjima građana – odredbe bitne za plan konverzije stare devizne štednje u certifikate – nisu u skladu sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine. Uslijedio je period u kome tužene Strane nisu ništa preduzimale.

Dom je u oktobru 2002. godine uručio drugu odluku, *Todorović i drugi* (CH/97/104 i dr., uručena 11. oktobra 2002.), u vezi sa računima stare devizne štednje. U odluci *Todorović i drugi*, Dom je odlučio, *inter alia*, da stanje pravne nesigurnosti koje proističe iz odluke Ustavnog suda Federacije, te činjenica da Federacija nastavlja da primjenjuje zakone koji su proglašeni neustavnima, nepostojanje odgovarajućih izmjena tih zakona, te nedostupnost obeštećenja na domaćim sudovima, sve zajedno, predstavlja nesrazmjerno uplitanje u imovinska prava podnosilaca prijava čime Federacija Bosne i Hercegovine krši prava podnosilaca prijava na mirno uživanje imovine u skladu s članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je utvrdio da je i Bosna i Hercegovina prekršila član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju po osnovu opšte angažovanosti i odgovornosti države za staru deviznu štednju te njenog nepreduzimanja odgovarajućih radnji u vezi s tim. Kao pravni lijek, Dom je naredio Federaciji, *inter alia*, da, “u roku od šest mjeseci od dana uručenja ove odluke, otkloni prevladavajuću pravnu neizvjesnost donošenjem relevantnih i obavezujućih zakona i propisa kojima se jasno reguliše problem stare devizne štednje na način koji je u skladu sa članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kao što je protumačeno u odluci Doma *Poropat i drugi* i ovoj odluci”, te da osigura izvršenje pravosnažne sudske presude koju je dobio jedan od podnosilaca prijava.

Nakon odluke Doma u predmetu *Todorović i drugi*, Federacija je odlagala preduzimanje bilo kakvih značajnijih radnji na donošenju zakona u cilju ispravljanja povreda. Dom je 4. jula 2003. godine donio Odluku o daljim pravnim lijekovima u predmetu *Poropat i drugi*, uključujući sve podnosiocce prijava iz prethodnih odluka *Poropat i drugi* i *Todorović i drugi*. Dom je zaključio da ni Bosna i Hercegovina ni Federacija Bosne i Hercegovine nisu preduzele nikakve relevantne korake za izvršenje odluke *Todorović i drugi*, čime su nastavile sa kršenjem prava podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Dom je radi toga smatrao odgovarajućim da naredi dalje pravne lijekove, uključujući, *inter alia*, isplatu novca svakom od podnosilaca prijava.

Ovih 37 podnosilaca prijava su u istoj situaciji kao podnosioci prijava u predmetima *Poropat i drugi* i *Todorović i drugi*.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnosioci prijava se žale da je povrijeđeno njihovo pravo na mirno uživanje imovine, zagarantovano članom 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i njihovo pravo na pravičnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, zagarantovano članom 6 Konvencije, te da se ove povrede i dalje nastavljaju.

Zaključci Doma

Prihvatljivost

U pogledu prihvatljivosti prijava, Federacija Bosne i Hercegovine je donijela relevantne zakone kojima se regulišu bankarstvo, potraživanja građana i privatizacija, i sve tužbe podnosilaca prijava su ispitali sudovi u Federaciji. Dom je radi toga zaključio da su ove prijave prihvatljive u cijelosti protiv Federacije Bosne i Hercegovine.

U pogledu Bosne i Hercegovine, Dom smatra da država ostaje odgovorna za nalaženje zajedničkog rješenja za problem starih bankovih računa. Dom je radi toga utvrdio da su prijave prihvatljive protiv Bosne i Hercegovine u pogledu člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Što se tiče navoda o nemogućnosti podnosilaca prijava da pristupe sudu, Dom zapaža da se te tvrdnje isključivo odnose na sudstvo Federacije. Dom je, radi toga, utvrdio da su prijave neprihvatljive protiv Bosne i Hercegovine u vezi sa članom 6 Konvencije.

Dom je prijave proglasio neprihvatljivim protiv Republike Srpske.

Meritum

U pogledu Federacije Bosne i Hercegovine, Dom je utvrdio da nikakve zakonodavne ili druge radnje nisu preduzete za rješnje situacije u vezi sa starom deviznom štednjom, te da se situacija podnosilaca prijava, uključujući i ograničenja u pogledu njihove stare devizne štednje, nije promijenila. Prema tome, Federacija nastavlja s uplitanjem u imovinska prava podnosilaca prijava. Dom je ponovo zapazio da su zakonodavne mjere Federacije sprovedene u skladu sa opštim interesom, ali je utvrdio da su njeno nepostupanje nakon odluke Ustavnog suda Federacije kao i njeni postupci u davanju nedosljednih izjava u javnosti u pogledu stare devizne štednje doveli do stanja pravne i javne pometnje za koje nema opravdanja. Ova prevladavajuća situacija predstavlja nesrazmjerno uplitanje u imovinska prava podnosilaca prijava čime se krši član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

U pogledu Bosne i Hercegovine, Dom je utvrdio da, zbog njene opšte odgovornosti za pitanja koja se odnose na staru deviznu štednju, te zbog njenih izjava i nepostupanja, uključujući i propust Ustavnog suda Bosne i Hercegovine da odluči po žalbi na presudu Ustavnog suda Federacije, država je takođe povrijedila prava podnosilaca prijava prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Dom je utvrdio da nije potrebno razmatrati prijave prema članu 6 Konvencije.

Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da, u roku od šest mjeseci, putem odgovarajućih zakona ili propisa, utvrdi jasan pravni okvir kojim će se deviznim štedišama dati konkretne i provjerene informacije u vezi sa budućim postupkom po njihovoj staroj deviznoj štednji, uzimajući u obzir opšti interes bez stavljanja prevelikog pojedinačnog tereta na podnosiocima prijava.

U predmetu Dragana Prečanice (predmet br. CH/98/1084), Dom je naredio Federaciji Bosne i Hercegovine da preduzme sve neophodne mjere da osigura izvršenje njegovih sudskih presuda u roku od mjesec dana ili ukoliko to ne učini, da podnosiocu prijave direktno isplati iznose dosuđene u tim presudama u roku od dva mjeseca.

U svim drugim predmetima, Dom je smatrao odgovarajućim da naredi tuženim Stranama da, u roku od mjesec dana od dana uručenja ove odluke, isplati svakom od ovih podnosilaca prijava po 2.000 KM ili puni iznos njene ili njegove stare devizne štednje, u zavisnosti od toga koji je iznos manji, i da tužene Strane podjednako snose te troškove.

Dom je pojasnio da ove isplate nije naredio na osnovu pretpostavke da je, prema Konvenciji, 2000 KM odgovarajući iznos koji treba isplatiti podnosiocima prijava po osnovu njihove stare devizne štednje. Odgovarajuća isplata je možda veća ili manja od ovog iznosa. Kako je Dom ranije objasnio, ono na šta podnosioci prijava imaju pravo, po članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, jeste jasan pravni okvir koji uzima u obzir opšti interes bez stavljanja prevelikog pojedinačnog tereta na podnosiocima prijava. Podnosioci prijava imaju pravo da saznaju da li je korišćenje sertifikata u postupku privatizacije jedini način na koji mogu da dobiju nešto od vrijednosti za svoju staru deviznu štednju. Podnosioci prijava imaju pravo da saznaju da li Bosna i Hercegovina i Federacija Bosne i

Hercegovine namjeravaju ispoštovati izjave koje su dali zvaničnici, i koje su čak date u zakonima, da će se pitanje stare devizne štednje riješiti putem javnog duga tuženih Strana. Ako je tako, podnosioci prijava imaju pravo da znaju koji postotak svoje štednje mogu da očekuju da će dobiti natrag i u kojem vremenskom okviru. Tužene Strane nikada nisu dale jasne odgovore na ova pitanja.

Dom je dalje naredio Federaciji Bosne i Hercegovine i Bosni i Hercegovini da podijele isplatu troškova postupaka u iznosu od 200 KM svakom od podnosilaca prijava.

Dom je dalje naredio tuženim Stranama da, u roku od šest mjeseci, izvijeste Komisiju za ljudska prava pri Ustavnom sudu o koracima koje su preduzele u izvršenju ovih naredbi.

ODLUKA O DALJIM PRAVNIM LIJEKOVIMA:

CH/01/8110 D.R. protiv Republike Srpske

Činjenice

Dana 7. marta 2003. godine, Dom je uručio svoju odluku o prihvatljivosti i meritumu u predmetu br. CH/01/8110, *D.R. protiv Bosne i Hercegovine i Republike Srpske*. Ova prijava se odnosi na pokušaje podnosioca prijave da od Republike Srpske dobije nadoknadu za ratnu štetu koju joj je Okružni sud u Banjoj Luci dosudio pravosnažnom presudom od 3. oktobra 2000. godine. No, Republika Srpska nikad nije isplatila nadoknadu podnosiocu prijave. Štaviše, 28. maja 2002. godine, na snagu je stupio "Zakon o odlaganju od izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate naknade materijalne i nematerijalne štete nastale uslijed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje" (u daljem tekstu: Zakon o odlaganju). Ovim Zakonom Republika Srpska je na neograničeno vrijeme odložila izvršenje sudskih odluka o isplati nadoknade za materijalnu i nematerijalnu štetu nastalu uslijed ratnih dejstava, poput presude koju je dobila podnosilac prijave.

U odluci o prihvatljivosti i meritumu, Dom je utvrdio da je Republika Srpska prekršila ljudska prava podnosioca prijave. Kao jedan od pravnih lijekova, Dom je Republici Srpskoj naredio da, u roku od šest mjeseci, donese zakon kojim će se urediti, u skladu sa Konvencijom, način izmirenja obaveza koje se isplaćuju iz budžeta Republike Srpske, a koje su nastale po osnovu sudskih presuda o isplati naknade proistekle iz ratnih okolnosti. Republika Srpska do danas nije podnosiocu prijave isplatila nijedan dio nadoknade koja joj je dosuđena u pravosnažnoj presudi od 3. oktobra 2000. godine, niti je izmijenila Zakon o odlaganju u skladu s odlukom o prihvatljivosti i meritumu Doma. Naprotiv, dana 9. jula 2003. godine, Republika Srpska je izmijenila i dopunila Zakon o odlaganju da bi obuhvatila čak i veći broj situacija u kojima je obustavila isplatu pravosnažnih sudskih odluka donesenih protiv nje.

Dalji pravni lijekovi

Uzimajući u obzir da Republika Srpska nije donijela propise kojima bi se ispravila kršenja ljudskih prava koja su ustanovljena u ovoj prijavi i da je rok za izvršenje ove odluke o prihvatljivosti i meritumu istekao, Dom je odlučio da donese ovu odluku o daljim pravnim lijekovima. Kao dodatni pravni lijek, Dom je naredio Republici Srpskoj da podnosiocu prijave, najkasnije do 7. decembra 2003. godine, isplati u potpunosti nadoknadu koja joj je dosuđena u pravosnažnoj presudi iz oktobra 2000. godine. Dom je dalje ponovo naredio Republici Srpskoj da, u roku od šest mjeseci, donese zakon kojim će se urediti način izmirenja obaveza koje se isplaćuju na teret budžeta Republike Srpske, a koje su obuhvaćene izmjenama i dopunama Zakona o odlaganju. Novi zakon mora jasno obraditi pitanje načina izmirenja tih obaveza u skladu sa Konvencijom, ali će precizan način izmirenja tih obaveza odrediti Republika Srpska u novom zakonu.

CH/01/8112, CH/02/8159, CH/02/8160, CH/02/8218, CH/02/8223, CH/02/8238, CH/02/9065, CH/02/9192, CH/02/9234, CH/02/10669, CH/02/10679, CH/03/13511, CH/03/13518, CH/03/13531, CH/03/13553, CH/03/13564, CH/03/13704, CH/03/13705, CH/03/13706, CH/03/13707, CH/03/13708, CH/03/13709, CH/03/13710, CH/03/13711, CH/03/13712, CH/03/13713, CH/03/13714, CH/03/14264 i CH/03/14273

N.V., Milan MAJSTORVIĆ, Tomislav MALKIĆ, Radoslav GAŠIĆ, Kristina TODORVIĆ, Nebojša KOZIĆ, Čedo PREDOJEVIĆ, I.K., M.K., G.K. i M.J., G.M., Mara i Miladin MIHAJLOVIĆ, Ivka ERIĆ i Milena TRIŠIĆ, Zoran VUČANOVIĆ, Goran SIMOVIĆ, Slobodan MARJANOVIĆ, Nikola ŠAVIJA, Vojislav STAKIĆ, Krstan i Mileva VUKOVIĆ, Petar i Sekula TOPIĆ, Draginja, Aleksandra i Tanja BABIĆ, Dobrila, Duško i Dragica PILIPOVIĆ, Vojka NARANČIĆ, Veljko i Vinka ĐEKIĆ i Gordana POPOVIĆ, Lazo ZVONAR, Janja JERKOVIĆ, Milan i Mileva PUZIĆ, Mira i Brane MARJANOVIĆ, Vladan, Vesna i Jovanka MILOVANOVIĆ, Drinka i Dragana KOVAČEVIĆ, Radomir, Jelena i Milan STANIVUKOVIĆ i Svetozar VANOVAĆ protiv Republike Srpske

Činjenice

Ove prijave se odnose na pokušaje podnositelaca prijave da od Republike Srpske dobiju nadoknadu koja im je dosuđena u pravosnažnim presudama različitih sudova Republike Srpske između 1998. i 2003. godine. Svi podnosioci prijave posjeduju pravosnažne dozvole za izvršenje ovih presuda. Međutim, Republika Srpska nikada nije isplatila naknadu dosuđenu podnositelcima prijave.

Nadalje, 28. maja 2002. godine, na snagu je stupio "Zakon o odlaganju od izvršenja sudskih odluka na teret sredstava budžeta Republike Srpske po osnovu isplate naknade materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje" (u daljem tekstu: Zakon o odlaganju). Ovim Zakonom o odlaganju, Republika Srpska je na neograničeno vrijeme odložila izvršenje sudskih odluka po osnovu isplate naknade materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava, poput presuda koje su dobili podnosioci prijave. Dana 9. jula 2003. godine, na snagu je stupio "Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odlaganju od izvršenja sudskih odluka na teret budžeta Republike Srpske po osnovu isplate naknade materijalne i nematerijalne štete nastale usljed ratnih dejstava i po osnovu isplate stare devizne štednje". Taj izmijenjeni i dopunjeni zakon predviđa odlaganje na neograničeno vrijeme izvršenja "ostalih sudskih odluka, vansudskih poravnanja i drugih upravnih akata po osnovu potraživanja iz perioda ratnih dejstava". Prema tome, izmijenjeni i dopunjeni Zakon o odlaganju se sada primjenjuje na još veći broj situacija u kojima je domaće pravosuđe obustavilo isplate na teret budžeta Republike Srpske.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnosioci prijave se žale da Republika Srpska nije postupila u skladu sa pravosnažnim sudskim odlukama kojima se Republici Srpskoj naređuje da im isplati naknadu za "ratnu štetu" i drugu štetu koju su pretrpjeli u toku rata. Prijave pokreću pitanja po članu 1 Protokola br. 1 (pravo na mirno uživanje imovine) uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima; članu 6 Konvencije (pravo na sud); te članu 13 Konvencije (pravo na djelotvoran pravni lijek).

Zaključci Doma

U svojoj odluci o prihvatljivosti i meritumu, Dom je utvrdio da propust Republike Srpske da poduzme korake da izvrši pravosnažne presude kojima se naređuje isplata nadoknade podnositelcima prijave predstavlja nezakonito uplitanje u njihovu zaštićenu imovinu. Dom je dalje utvrdio da donošenjem Zakona o odlaganju 28. maja 2002. godine, te njegovih izmjena i dopuna 9. jula 2003. godine, Republika Srpska nije uspostavila pravičnu ravnotežu između opštih interesa društva da finansira javni sektor i osnovnih ljudskih prava podnositelaca prijave jer je Republici Srpskoj dozvoljeno da izbjegne posljedice svojih djela iz kojih proizilaze predmetne sudske odluke. Takođe, oštećenim pojedincima, u čiju su korist donesene ove sudske odluke, nije obezbijeđeno pravo na sud da bi ostvarili sprovođenje svojih zakonski priznatih prava.

Iz ovih razloga, Dom je zaključio da je Republika Srpska prekršila prava podnosioca prijave zaštićena članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, kako prije tako i poslije stupanja na snagu Zakona o odlaganju i njegovih izmjena i dopuna. Takođe, Dom je zaključio da je Republika Srpska prekršila pravo podnosioca prijave na sud, kako je garantovano stavom 1 člana 6 Konvencije, time što nije izvršila pravosnažne presude u njihovu korist.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da, u roku od šest mjeseci od datuma kada ova odluka postane pravosnažna, donese zakon kojim će se urediti način izmirenja obaveza na teret budžeta Republike Srpske, a koje su obuhvaćene Zakonom o odlaganju. Novi zakon mora jasno riješiti pitanje načina izmirenja tih obaveza u skladu s Konvencijom, naročito članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju i članom 6 Konvencije, ali će precizan način izmirenja tih obaveza utvrditi Republika Srpska novim zakonom. Dalje, Dom je naredio Republici Srpskoj da svakom podnosiocu prijave isplati u potpunosti nadoknadu koja im je dosuđena u pojedinačnim sudskim presudama donesenim u njihovu korist. Dom je dodatno naredio Republici Srpskoj da svakom od podnosioca prijave isplati iznos od 1.000 konvertibilnih maraka na ime nadoknade za nematerijalnu štetu.

ODLUKA O PREISPITIVANJU:

CH/00/4861 Milivoje BULATOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Podnosilac prijave je državljanin Bosne i Hercegovine crnogorskog porijekla koji tvrdi da je ugovor o zamjeni stana, koji je zaključio 1995. godine, ništavan, jer je izvršen u suprotnosti sa postojećim propisima i zbog toga što je bio primoran da ga potpiše zbog okolnosti u kojima se nalazio, kao i zbog svog manjinskog nacionalnog statusa. On se dalje žali da su presude Općinskog suda i Kantonalnog suda u Sarajevu, kojima se potvrđuje valjanost ugovora o zamjeni, bile pristrasne i neobjektivne.

Suština žalbenog navoda podnosioca prijave je da, u odlučivanju protiv njega, domaći sudovi nisu (posebno Općinski sud I u Sarajevu) pravilno razmotrili činjenice (uključujući činjenice koje se odnose na ratne uslove, njegovu nacionalnost i loše zdravstveno stanje), te da su pogrešno primijenili zakon. Podnosilac prijave tvrdi da su sudovi odlučili protiv njega, tj. da potvrde valjanost ugovora o zamjeni, uz jasnu diskriminatorску namjeru da ga, kao Crnogorca, liše njegovog doma u Sarajevu i stan daju osobi bošnjačke nacionalnosti, koja pripada većinskoj grupi.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnosilac prijave se u osnovi žali da je došlo do povrede njegovog prava na poštovanje doma koje je zagwarantovano prema članu 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima, zbog propusta domaćih sudova prilikom ocjenjivanja činjenica i primjene zakona u njegovom predmetu. On dalje navodi povredu svog prava na pravičnu raspravu u razumnom roku pred neovisnim i nepristrasnim sudom, kako je zagwarantovano članom 6 Konvencije; svog prava na djelotvoran pravni lijek, kako je zagwarantovano članom 13 Konvencije; i diskriminaciju u uživanju ovih prava.

Zaključci Doma

U toku preispitivanja, Dom je utvrdio da su posebna činjenična pitanja, koja je podnosilac prijave pokrenuo, zaslužila analizu, te je prijavu proglasio prihvatljivom. Dom je ipak zaključio, pridržavajući se svoje ustaljene prakse da se oslanja na nalaze domaćih sudova, da nije bilo tako ozbiljne greške zbog koje bi Dom mogao dozvoliti da ocjenu osnovnih činjenica zamijeni svojom. Općinski sud je jasno ispitao i razmotrio posebne činjenice pred sobom i donio pravičnu i obrazloženu presudu. Prema tome, Dom nije utvrdio da je Federacija Bosne i Hercegovine povrijedila pravo podnosioca prijave na pravičnu raspravu prema članu 6 Konvencije.

Dom je, međutim, zapazio da iako žalbeni navodi podnosioca prijave proističu iz sudskih presuda koje se odnose na privatni ugovor koji je on zaključio sa drugom osobom, okolnosti ovog predmeta izazivaju neke sumnje u pogledu toga da li je spor suštinski privatne prirode u smislu Sporazuma. Priznavanje ili negiranje valjanosti ovih ugovora o zamjeni ima značajan uticaj na sprovođenje Aneksa 7 Dejtonskog mirovnog sporazuma i na ustavno pravo na povratak.

Dom je dalje zapazio da je zakonodavno tijelo uvelo u pravni sistem Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske odredbe kojima se teret dokazivanja dobrovoljnosti ugovora o zamjeni stavlja na stranu koja traži da se potvrdi valjanost ugovora. Postoji opšta pretpostavka o nedostatku dobrovoljnosti i slobode izbora u pogledu pravnih poslova zaključenih u toku oružanog sukoba.

Međutim, u predmetu podnosioca prijave, nisu bile na snazi odredbe koje ovu opštu pretpostavku o nedobrovoljnosti čine operativnom. Podnosilac prijave nije tvrdio pred domaćim sudovima da su okolnosti u Sarajevu u novembru 1995. godine bile takve da je on, kao bivši oficir JNA crnogorskog porijekla, bio pod pretjeranim pritiskom da zaključi – protiv svoje volje – nepovoljan ugovor o zamjeni. Iako podnosilac prijave nije pokrenuo to pitanje, sudovi su saslušali svjedočenje o toj stvari i zaključili da je podnosilac prijave odlučio da Sarajevo napusti svojevoljno.

Utvrdivši da su domaći sudovi djelovali opravdano i pravično kod ocjenjivanja činjenica i zakona u predmetu, Dom je zaključio da Federacija Bosne i Hercegovine nije povrijedila pravo podnosioca prijave na poštivanje njegovog doma prema članu 8 Konvencije, njegovo pravo na djelotvoran pravni lijek prema članu 13 Konvencije, ili njegovo pravo na zaštitu imovine prema članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Utvrdivši da nije došlo do povrede suštinskih prava podnosioca prijave, Dom je takođe zaključio da Federacija Bosne i Hercegovine nije diskriminirala podnosioca prijave u uživanju ovih prava.

CH/01/8569, CH/02/9611, CH/02/9613, CH/02/9614, CH/02/11195 i CH/02/11391 Selima PAŠOVIĆ, S.N., Z.M., H.P., Zada NIKŠIĆ i Ibrahim BURIĆ protiv Republike Srpske

Činjenice

Ove prijave su podnijeli najbliži rođaci podnosioca prijave, bošnjačke nacionalnosti, iz općine Foča. Aprila 1992. godine, u Foči je izbio oružani sukob koji je počeo vojnim napadom bosanskih Srba, a završen je zauzimanjem cijele općine. Veliki broj civila, pretežno bošnjačke nacionalnosti, je ubijen ili je pobjegao iz grada. Stotine muškaraca Bošnjaka je bilo pritvoreno, a mnogi od njih su nestali i nikada više nisu viđeni. Sve moguće žrtve pomenute u konkretnim prijavama evidentirane su kao nestala lica kod "Državne komisije za traženje nestalih osoba" ili Međunarodnog komiteta Crvenog krsta ili kod obje organizacije. Svi podnosioci prijave traže da budu obaviješteni o sudbini najbližih članova svojih porodica koji su nestali, kao i o mjestu gdje se oni nalaze. Od kada su se odigrali predmetni događaji, nijedan podnosilac prijave nije dobio te informacije od nadležnih organa.

Navodne povrede ljudskih prava

Svi podnosioci prijave navode da su, kao bliski članovi porodica, i oni sami žrtve navodnih ili očiglednih povreda ljudskih prava koje proizilaze iz odsustva određenih informacija o sudbini njihovih najbližih, poslednji put viđenih 1992. godine ili o mjestu gdje se oni nalaze. Traže da saznaju istinu. Svi podnosioci prijave traže i naknadu za nastavljene patnje.

Zaključci Doma

Dom je sebe smatrao nenadležnim *ratione temporis* da ispituje žalbe podnosioca prijave koje se odnose na nestanak članova njihovih porodica te njihovu vjerovatnu smrt prije stupanja Sporazuma na snagu. Međutim, Dom je zaključio da je tužena Strana prekršila svoje pozitivne obaveze da osigura poštivanje prava podnosioca prijave na privatni i porodični život zaštićenih članom 8 Konvencije time što nije učinila dostupnim niti je otkrila zatražene informacije o nestalim najbližim članovima porodica podnosioca prijave. Takođe je zaključio da je Republika Srpska prekršila prava podnosioca prijave da ne budu podvrgnuti "nehumanom i ponižavajućem postupku", zagarantovana članom 3 Konvencije time što podnosiocima prijave nije otkrila istinu o sudbini i mjestu gdje se nalaze članovi njihove najuže porodice, nestali u Foči od aprila do juna 1992. godine.

Pravni lijekovi

Dom je naredio Republici Srpskoj da, po hitnom postupku, objavi sve informacije koje trenutno ima u svom posjedu, pod kontrolom ili po saznanjima, a koje se odnose na sudbinu i mjesto gdje se nalaze nestali najbliži članovi porodica podnosioca prijave, te da objavi da li se za neka nestala lica zna da

su ubijena u događajima u Foči pa, ako je tako, da otkrije mjesto gdje se nalaze njihovi posmrtni ostaci. Tuženoj Strani je takođe naređeno da sprovede potpunu, svrsishodnu, temeljnu i detaljnu istragu o događajima koji su doveli do utvrđenih kršenja ljudskih prava. Na kraju, Dom je naredio Republici Srpskoj da, za kolektivnu dobrobit svih podnosilaca prijava i porodica žrtava događaja u Foči, uplati novčani prilog Institutu za nestala lica u ukupnom paušalnom iznosu od sto hiljada konvertibilnih maraka (100.000 KM), koji se treba upotrijebiti u skladu sa Statutom Instituta za nestala lica u svrhu prikupljanja informacija o sudbini i mjestu gdje se nalaze nestala lica iz općine Foča.

CH/02/10074 Ljiljana, Anka, Lazar i Nataša POPOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Podnositelji prijave su supruga, Ljiljana, majka, Anka, i Lazar i Nataša, dvoje djece Dragoljuba Popovića, kojeg su 1993. godine oteli *mudžahedini* u okolini Travnika, Federacija Bosne i Hercegovine. Podnositelji prijave, Nataša i Lazar su imali 8, odnosno 11 godina, u vrijeme kada je njihov otac nestao. Podnositelji prijave su kasnije saznali, temeljem svjedočenja očevidaca, drugih koji su bili pritvoreni u isto vrijeme, a kasnije pušteni na slobodu, da je njihov voljeni član obitelji ubijen dok je bio pritvoren u *mudžahedinskom* logoru u Orašcu, u blizini Travnika. Podnositeljica prijave Ljiljana Popović je 1997. godine pokrenula postupak pred Uredom Federalnog ombudsmena u Zenici tražeći da se pokrene istraga o nestanku i smrti njenog supruga, te da joj se izruče njegovi posmrtni ostaci.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnositelji prijave tvrde da su organi Federacije Bosne i Hercegovine prekršili njihovo pravo da ne budu izloženi neljudskom i ponižavajućem postupanju (članak 3 Europske konvencije o ljudskim pravima), pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života (članak 8 Konvencije), kao i pravo na učinkovit pravni lijek (članak 13 Konvencije). Podnositelji prijave vjeruju da djela tužene Strane ukazuju na opći obrazac opstruiranja istrage glede smrti člana njihove obitelji, što je dovelo do toga da nisu mogli dobiti njegove posmrtne ostatke, a počinitelji nisu izvedeni pred lice pravde.

Zaključci Doma

Dom je utvrdio da je tužena Strana reagirala na žalbene navode podnosioca prijave na samodopadan način i nije sprovela detaljnu i svrsishodnu istragu o nestanku i smrti Dragoljuba Popovića, na početku prvenstveno zbog nesređenih pitanja jurisdikcije, a potom zbog toga što je spis jednostavno zatvoren "dok se ne pronađe učinitelj". Ocjenjujući sve čimbenike od značaja za utvrđivanje kršenja članka 3 Europske konvencije o ljudskim pravima, kako je ranije utvrđeno u praksi, Dom je našao da je Federacija Bosne i Hercegovine prekršila pravo podnosioca prijave da ne budu izloženi neljudskom i ponižavajućem postupanju u smislu članka 3 Europske konvencije o ljudskim pravima. Dom je također utvrdio da je tužena Strana prekršila svoju pozitivnu obvezu da osigura poštovanje prava podnosioca prijave koja su zaštićena člankom 8 Europske konvencije o ljudskim pravima time što nije učinila dostupnim i otkrila informacije koje su tražili podnositelji prijave o voljenom članu svoje obitelji nakon 14. decembra 1995. godine.

Pravni lijekovi

Kao pravni lijek za utvrđena kršenja Dom je naložio Federaciji Bosne i Hercegovine da izvrši potpunu, svrsishodnu, iscrpnu i detaljnu istragu o nestanku i smrti Dragoljuba Popovića, te da tu informaciju dostavi podnositeljima prijave. Dom je također naložio Federaciji Bosne i Hercegovine da isplati podnositeljima prijave ukupan iznos od 6.000 KM kao priznanje za njihove duševne patnje.

CH/01/7912 i CH/01/7913 Adem LANDŽO i Jusuf POTUR protiv Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Podnosioci prijava su građani Bosne i Hercegovine bošnjačke nacionalnosti. Adem Landžo i Jusuf Potur zajedno su optuženi za krivično djelo ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Podnosioci

prijava su navodno ubili porodicu Golubović u Konjicu jula 1992. godine, a prvi podnosilac prijave je navodno ubio i Branka Đogića u Konjicu jula 1992. godine. Oba podnosioca prijave su držani u pritvoru u istražnoj fazi postupka manje od mjesec dana 1994. godine, a zatim ponovo od 18. januara 1999. do 25. jula 2000. godine, kada je donesena prvostepena presuda.

Dana 25. jula 2000. godine, Kantonalni sud u Mostaru je osudio podnosioca prijave i izrekao im kaznu zatvora u trajanju od 12, odnosno 9 godina. Oba podnosioca prijave i kantonalni javni tužilac podnijeli su žalbe Vrhovnom sudu Federacije Bosne i Hercegovine protiv presude od 25. jula 2000. godine. Vrhovni sud je žalbe odbio 8. februara 2001. godine

Navodne povrede ljudskih prava

Prijave pokreću pitanja po članu 5 stav 1 tačka c (zakonitost pritvora), članu 5 stav 3 (pravo da se odmah pokrene pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom određeno da obavlja sudske funkcije i na razumnu dužinu pritvora), članu 6 stav 1 (razumna dužina postupka) u vezi da članom 6 stav 3 tačka c (pravo na pravno zastupanje) Evropske konvencije o ljudskim, pravima.

Zaključci Doma

Dom je utvrdio da pritvor podnosilaca prijave između 18. januara 1999. i 26. aprila 1999. godine nije bio u skladu s Pravilima puta, te je stoga njime prekršen član 5 stav 1 tačka c Konvencije. Dom je utvrdio da, u odsustvu sudskog preispitivanja svakih dva mjeseca, pritvor podnosilaca prijave u periodima između 18. marta 1999. i 25. maja 1999, 9. juna 1999. i 22. juna 1999, 22. avgusta 1999. i 9. decembra 1999, te 9. februara 2000. i 25. jula 2000. godine nije bio u skladu s procedurom propisanom zakonom u smislu člana 5 stav 1 tačka c. Dom je dalje utvrdio da dužina pritvora podnosilaca prijave od 18. januara 1999. do 25. jula 2000. godine predstavlja povredu njihovog prava da im se sudi u razumnom roku ili da budu pušteni na slobodu do suđenja kako je zagarantovano članom 5 stav 3 Konvencije. Dom je takođe utvrdio kršenje prava podnosilaca prijave da im se sudi u razumnom roku, kako je zagarantovano članom 6 stav 1 Konvencije. Dom je utvrdio da nije došlo do povrede prava podnosilaca prijave na pravično suđenje u pogledu odsustva branioca u toku istražne faze postupka. Dom je utvrdio da, u konkretnom predmetu, utvrđivanje povreda predstavlja dovoljnu zadovoljštinu podnosiocima prijave za nepravdu koju su pretrpjeli.

ODLUKA O PREISPITIVANJU:

CH/97/57 Ferid HALILOVIĆ protiv Republike Srpske

Činjenice

Policija Republike Srpske je 18. oktobra 1996. godine uhapsila podnosioca prijave zbog optužbi za ratne zločine. Negdje u julu 1996. godine, organi vlasti Republike Srpske su tražili od Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (u daljem tekstu: ICTY) da preispita mogućnost hapšenja i pritvaranja podnosioca prijave, da bi se ispoštovala Pravila puta. Međutim, podnosilac prijave je bio uhapšen prije nego što su organi vlasti Republike Srpske primili odgovor od ICTY-a. ICTY je 9. maja 1997. godine dao svoje mišljenje da "prema međunarodnim normama postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je Ferid Halilović počinio teško kršenje međunarodnog humanitarnog prava". Podnosilac prijave je 23. oktobra 1997. godine proglašen krivim za ratne zločine i osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od 15 godina. Podnosilac prijave je 19. maja 2001. godine uslovno pušten na slobodu.

Dom je 15. oktobra 1998. godine prijavu brisao jer podnosilac prijave nije odgovorio na pisma Doma. Podnosilac prijave je potom kontaktirao Dom i naveo da želi nastaviti postupak po svojoj prijavi pred Domom, te je obrazložio svoje razloge. Dom je zatim prihvatio njegov zahtjev za preispitivanje 16. aprila 1999. godine.

Navodne povrede ljudskih prava

U svom prvobitnom podnesku, podnosilac prijave se žali da su ga organi Republike Srpske držali u pritvoru prije nego što je ICTY pregledao dokaze protiv njega u skladu sa Pravilima puta. Nadalje,

podnosilac prijave se žali da je Republika Srpska povrijedila određene proceduralne garancije u toku krivičnog postupka protiv njega i zbog toga što mu je Republika Srpska ograničila slobodu kretanja.

U svom pismu koje je primljeno 18. februara 1999. godine, podnosilac prijave se dodatno žali da ga je policija Republike Srpske maltretirala u periodu od 18. oktobra do 22. oktobra 1996. godine radi dobivanja njegovog priznanja, da je njegov privatno unajmljeni branilac iz Federacije BiH mogao jedino djelovati kao "pomoćnik" njegovom drugom braniocu pred Sudom, te da su svi njegovi branioci djelovali u dosluhu sa organima Republike Srpske.

Zaključci Doma

Dom je utvrdio da Republika Srpska nije pribavila mišljenje ICTY-a prije nego što je uhapsila podnosioca prijave, što je značilo da njegovo hapšenje i pritvor od 18. oktobra 1996. godine do 9. maja 1997. godine, datuma kada je pribavljeno pozitivno mišljenje ICTY-a, nisu bili "u skladu sa zakonom propisanim postupkom", kako se zahtijeva članom 5, stav 1(c) Evropske konvencije o ljudskim pravima. Dom je zaključio da je Republika Srpska zbog toga povrijedila pravo podnosioca prijave prema članu 5 Konvencije. Dom je utvrdio da nije došlo do povrede člana 6 Konvencije, te je ostatak žalbenih navoda proglasio neprihvatljivim.

Pravni lijekovi

Dom zapaža da je povreda pričinjena zbog činjenice da mišljenje ICTY-a nije pribavljeno prije hapšenja podnosioca prijave kako se zahtijeva Pravilima puta. Dom je takođe podsjetio da je Osnovni sud u Modriči, kada je odlučivao o kazni podnosioca prijave, uzeo u obzir vrijeme koje je on proveo u pritvoru od 22. oktobra 1996. godine. Zbog toga, Dom je mišljenja da nalaženje povrede prava podnosioca prijave na slobodu predstavlja odgovarajući pravni lijek za štetu koju je pretrpio.

CH/00/3574 Dušanka TASOVAC protiv Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Predmet se odnosi na pokušaje podnositeljice prijave da stupi u posjed svog stana iz kog je Uprava za stambena pitanja Kantona Sarajevo deložirala 24. januara 2000. godine. Deložacija je izvršena, a da podnositeljica prijave nije dobila nikakvo rješenje s tim u vezi, niti je ikada obaviještena da je njen stan 1996. godine proglašen napuštenim, iako je podstanar stalno koristio stan, a i ona ga je koristila u redovnim intervalima. Nakon deložacije je Federalno ministarstvo odbrane izdalo ugovor o korištenju stana drugom korisniku koji je već sljedećeg dana otkupio stan.

Navodna povreda ljudskih prava

Prijava postavlja pitanja u vezi sa pravom na mirno uživanje stanarskog prava podnositeljice prijave na stanu prema članu 1 Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, pravom na zaštitu doma prema članu 8 Konvencije i pravom na pristup sudu prema članu 6 Konvencije.

Zaključci Doma

Dom je utvrdio da postupak kojim je stan proglašen napuštenim 1996. godine i svi kasniji pokušaji da se podnositeljicu prijave *ex lege* liši stanarskog prava, te postupak kojim je stan dodijeljen drugom korisniku, nisu bili u skladu sa zakonom kako se zahtijeva članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Prema tome, Dom je utvrdio da je Federacija Bosne i Hercegovine prekršila pravo podnositeljice prijave na uživanje stanarskog prava na stanu kako se garantuje članom 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Dom je takođe utvrdio da je predmetni stan bio dom podnositeljice prijave u smislu člana 8 Konvencije, te da deložacija podnositeljice prijave u januaru 2000. godine, bez rješenja u tom smislu, nije bila predviđena zakonom u smislu člana 8 Konvencije. Takođe proizilazi da dodjela njenog stana drugoj osobi nakon toga, kao i otkup stana od strane te osobe, nisu bili u skladu sa zakonom. Ovaj nalaz je bio dovoljan za Dom da utvrdi da je Federacija Bosne i Hercegovine prekršila pravo podnositeljice prijave na poštivanje doma koje je zagarantovano članom 8 Konvencije.

Što se tiče prava na pristup sudu koje je zagarantovano članom 6 Konvencije, Dom je utvrdio da je tužena Strana propustila osigurati podnositeljici prijave pristup sudu radi utvrđivanja njenog stanarskog prava na stanu, kao i njenog prava da iz njega ne bude deložirana. Zato je Dom utvrdio da je Federacija Bosne i Hercegovine prekršila prava podnositeljice prijave zagarantovana stavom 1 člana 6 Konvencije.

Pravni lijekovi

Dom je naredio da se podnositeljici prijave ponovo uspostavi stanarsko pravo i da se vrati u posjed stana bez daljeg odlaganja, te da tužena Strana preduzme sve neophodne korake da bi proglasila ništavim kupoprodajni ugovor o otkupu stana zaključen između novog kupca i Federalnog ministarstva odbrane. Dom je takođe naredio tuženoj Strani da podnositeljici prijave isplati iznos od 2.000 KM na ime nematerijalne štete.

CH/98/835 Hamdo SULJOVIĆ protiv Federacije Bosne i Hercegovine

Činjenice

Predmet proizlazi iz ekproprijacije zemljišta, vlasništvo podnosioca prijave, koju je sprovela općina Novi Grad Sarajevo. Eksproprijacija je sprovedena 1985. godine i obuhvatala je zemljište i nekoliko objekata izgrađenih na njemu koji su pripadali podnosiocu prijave. Međutim, svrha eksproprijacije je bila izgradnja stambenog naselja koja nikad nije realizovana. Podnosilac prijave je prvo bezuspješno pokušavao da ospori postupak eksproprijacije, a kada je postalo jasno da svrha eksproprijacije nikad neće biti realizovana, podnosilac prijave je tražio povrat svog zemljišta. Bezbrojni postupci koje je podnosilac prijave pokrenuo pred domaćim, upravnim i sudskim tijelima sa ciljem da se isprave posljedice eksproprijacije, trajali su više od 17 godina.

Navodne povrede ljudskih prava

Podnosilac prijave navodi da je nezakonito lišen svoje imovine, da mu zemljište nije vraćeno i da postupci u njegovom predmetu nisu sprovedeni u razumnom vremenu. On traži od Doma da mu dosudi dodatan iznos na ime kompenzacije za zemljište koje mu je oduzeto.

Zaključci Doma

Dom je sebe proglasio nenadležnim *ratione temporis* da razmatra žalbeni navod podnosioca prijave da je on bio nezakonito lišen svoje imovine 1985. godine. Međutim, Dom je ustanovio da su postupci, pokrenuti po žalbama podnosioca prijave pred domaćim upravnim i sudskim tijelima, trajali nerazumno dugo i da je tužena Strana povrijedila pravo podnosioca prijave na odlučivanje o njegovim građanskim pravima u razumnom roku prema članu 6 stav 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Pravni lijekovi

Dom je ustanovio da je odgovarajuće da podnosiocu prijave dosudi iznos od 1.000 KM kao priznanje za njegovu patnju, koja je posljedica nemogućnosti da se odluka u njegovom predmetu donese u razumnom roku.